

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

U

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

ט (א) ואלישע הנביא קרא
 לאחד מבני הנביאים
 ויאמר לו חגור מתניך וקח פך
 השמן הזה בידך ולך רמת
 גלעד: (ב) ובאת שמה וראת
 שם יהוא בן יהושפט בן נמשי
 ובאת והקמתו מתוך אחיו
 והביאת אותו חדר בחדר:
 (ג) ולקחת פך השמן ויצקת
 על ראשו ואמרת כה אמר
 יהוה משהתיה למלך א-ישרא
 ופתחת הידלת ונסתרה ולא

ט (א) דער פראפעט אלישע ריף נון
 איינען פאן דעו פראפעטענשילערן,
 אונד זאגטע צו איהם: גירטע דייע
 לענדען, נים דיזע עהלפללאשע מיט,
 אונד געה'נאך רמות גלעד. (ב) ווען
 דוא דארט זיין ווירסט, זיה' ריך נאך
 יהוא, דעם זאָהן יהושפט'ס, זאָהן
 נמשי, אים, פֿיהרע איהן אויס דער
 מיטטע זיינער פֿריינדע הינוועג, אונד
 געה' מיט איהם אין דאן אינגערסטע
 ציממער. (ג) דאן ניממסט דוא דיא
 עהלפללאשע, גיסעסט אויף זיין הויפט,
 אונד זאגסט: זאָ שפּריכט דער עוויגע,
 איך זאלבע ריך הירמיט צום קעניג
 איבער ישראל, הירוויף עפֿפֿנע דיא
 טהירע, אונד לויפֿע אונפֿערציגליך

תחכה

דאפאן

באור

ט (א) חגור מתניך. צוהו לחגור
 מתניו, כדי שיוכל לרוץ. (רלב"ג)
 וקח פך השמן. ולמה צוה למשחו? והלא
 אין מושחין מלכי ישראל? אמרו רבותינו ז"ל
 מפני שחלקתו של יורש בן אחאב, וזה השמן
 לא היה שמן המשחה, כי לא היו מושחין בו
 אלא מלכי בית דוד, לא שמן אפרסמון היה.
 ואמרו שאל ויהוא כמשחו בסך לא כמשכה
 מלכותו, דוד ושלמה שנמשחו בקרן המשכה
 והלא רמות נלעד היתה ביד מלך ארם, ואחאב
 ולא ראינו אחר כן שלקחה מלך ישראל מידו? ואם
 שהיו מושחים לקחתה, והלך ארם היה
 בעיר וישראל בחזק, ואם הוכה מלך ישראל,
 אלישע לזה הנביא, שילך עם למחפה ישראל
 שהיה צרמות גלעד, וימשח עם את יהוא,
 וזה לא יתכן, כי ידמה כי בתוך העיר היו ישראל,
 שהרי אמר והבאת אותה בחדר בחדר, ואומר
 ויבא הביתה, ואומר אל גרם המעלות, ואומר
 אל יצא פליט מן העיר ללכת להגיד ביזרעאל,
 מכל אלו הפסוקים נראה, כי ישראל היו בעיר
 וארם מבחוץ, אס כן נאמר, מלך ישראל לקחה
 מיד מלך ארם, או יהואס או יהורם, וזואל
 בא אחר כן להלחם בה, והלך עם מלך ישראל
 עם משכיו. (ה"ל) (ב) חדר בחדר. חדר
 לפנים מחדר. (רד"ק). וצוה זה, כדי
 שלא ישמע אדם דבריו. (רלב"ג). (ג) משחתך
 וגו'. משחתך למהוי מלכא על ישראל.
 (הכשדי). ונסתחה ולא תחכה. רונה לאמר,
 שלא תמתין לנזים, אבל תנוס תכף השלימך
 הדברים. והנה קצר נכאן ולא זכר הדברי
 שאמר אשע שיאמר ליהוא, אך מדבריו
 ליהוא למדכי, שכבר

רש"י
 ט (א) ואלישע הנביא קרא וגו'.
 צאותו הפרק שהיה יורם חולה
 ביזרעל: חגור מתניך. כל חגור מתנים
 לשון זירוח גבורה הוא לפי שהוא שולחו
 לדבר הסכנה (נריד זירוח): לאחד מבני
 הנביאים. יונה בן אמתי היה: (ד)
 הנער

מלכותו. (רד"ק). ולך רמות גלעד.
 שהלך לקחת אותה מידו מת במלחמה
 תחמה במחנה היו ישראל לפני רמות
 גלעד, שהיו מושחים לקחתה, והלך
 לו להרפא ביזרעל והניח מחנהו שם,
 ואמר אלישע לזה הנביא, שילך עם
 למחפה ישראל שהיה צרמות גלעד,
 וימשח עם את יהוא, וזה לא יתכן,
 כי ידמה כי בתוך העיר היו ישראל,
 שהרי אמר והבאת אותה בחדר בחדר,
 ואומר ויבא הביתה, ואומר אל גרם
 המעלות, ואומר אל יצא פליט מן העיר
 ללכת להגיד ביזרעאל, מכל אלו הפסוקים
 נראה, כי ישראל היו בעיר וארם מבחוץ,
 אס כן נאמר, מלך ישראל לקחה מיד
 מלך ארם, או יהואס או יהורם, וזואל
 בא אחר כן להלחם בה, והלך עם מלך
 ישראל עם משכיו. (ה"ל) (ב) חדר
 בחדר. חדר לפנים מחדר. (רד"ק).
 וצוה זה, כדי שלא ישמע אדם דבריו.
 (רלב"ג). (ג) משחתך וגו'. משחתך
 למהוי מלכא על ישראל. (הכשדי).
 ונסתחה ולא תחכה. רונה לאמר,
 שלא תמתין לנזים, אבל תנוס תכף
 השלימך הדברים. והנה קצר נכאן ולא
 זכר הדברי שאמר אשע שיאמר ליהוא,
 אך מדבריו ליהוא למדכי, שכבר

דאָפּאָן • (ד) דער יונגע פראָפּעט גינג
 נאָר רמות גלעד , (ה) אונד אלס ער
 הינקאָם , פּאָנד ער זעממטליכע פּעלד-
 העררן בייא איינאָנדער זיצענד ; ער
 זאָגטע : פּעלד־הערר ! איך דזאָכע
 עטוואָז מיט דיר צו שפרעכען ! ידזוא
 פּראָגטע : מיט וועם אונטער אונם ?
 מיט דיר , פּעלד־הערר ! ערווידערטע
 יענער • (ו) ער שטאַנד אויף , אונד
 גינג מיט איהם אין איין ציממער • דאָ
 גאַס יענער דאז עהל אויף זיין הויפט ,
 אונד זאָגטע צו איהם : זאָ שפּריכט דער
 עוויגע , גאטט ישראל'ס , איך זאלכע
 דיך הירמיט צום קעניג איבער דאז פּאָלק
 גאטטעס , איבער ישראל , (ז) אונד
 דוא זאלסט ריא פּאַמיליע אחאב'ס ,
 דינעם העררן , אומברונגען , הען איך
 ווילל האז בלוט מיינער טרייען פּראָפּע-
 טען אונד אַללעד פּערעהרער דעם
 עוויגען אָן איזבל רעכען ! (ח) יא , דאז
 גאַנצע רוזו אחאב'ס מום צו גרונדע
 געהען ; ניכט איינען הונד , ניכט , וואָס
 ער פּערשלאָססען אונד בעפּעסטיגט אין
 ישראל האָט , לאָס' איך איהם איכריג ,
 (ט) זאָנדערן מאַכע זיין הויז , וויא דאָז
 הויז ירכעס'ס , זאָהן נכט , אונד בעשא'ס
 זאָהן אחיה , (י) אונד איזבל ווערדען
 דיא הונדע פּרעססען אויף יורעאל'ס
 גרונד אונד באָרען , ניכטאָנד ווירד זיא
 בענראָכען ! הירוויף עפּפּנעטע ער דיא

חֲחֻבָּה : (ד) וַיִּלְךָ הַנֶּעֱר הַנֶּעֱר
 הַנְּבִיא רָמַת גִּלְעָד : (ה) וַיָּבֹא
 וְהָיָה שָׂרֵי הַחֵיל יֹשְׁבִים וַיֹּאמְרוּ
 דָּבָר לְ אֱלִיָּהּ הַיֵּשֶׁר וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֲלֵי מִי מִכְּלָנּוּ וַיֹּאמֶר אֱלִיָּהּ הַיֵּשֶׁר :
 (ו) וַיִּקָּם וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיִּצַק
 הַשֶּׁמֶן אֶל־רֵאשׁוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־
 אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחֵתִיךָ
 לְמִלְכָּךָ אֶל־עַם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
 (ז) וְהִכִּיתָ אֶת־בֵּית אַחֲזָב
 אֲדֹנֶיךָ וְנִקְמָתִי דָּמִי עֲבָדֶי
 הַנְּבִיאִים וְדָמִי כָּל־עֲבָדֵי יְהוָה
 מִיַּד אִיזָבֵל : (ח) וְאַבְדְּ כָל־
 בֵּית אַחֲזָב וְהִכְרַתִּי לְאַחֲזָב
 מִשְׁהַיִן בְּקִיר וְעֶצוֹר וְעִזּוֹב
 בְּיִשְׂרָאֵל : (ט) וְנָחַתִּי אֶת־בֵּית
 אַחֲזָב כְּבֵית יִרְבֵּעַם בֶּן־נָבַט
 וְכְבֵית בַּעֲשָׂא בֶן־אֲחִיהָ :
 (י) וְאֶת־אִיזָבֵל יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
 בְּחֶלֶק יוֹרְעָאֵל וַאֲיִן קָבַר וַיִּפְתַּח
 טהידע הרלת

באור

רשי

שכנר צוהו אלישע , לאמר אותן הדברים •
 (רל"ג) • (ד) הנער הנער הנביא •
 אמר בתחלה הנער , ואמר כך פירש איזה
 נער , ואמר הנער הנביא • (מדברי רד"ק) •
 וכן ייתורגם אשכנזית • (ז) הביחה • אל חדר פנימי , כמו שאמר למעלה (פסוק ג') חדר
 בחדר • (ז) מיד איזבל • דרך משל שה' יקח נקמה מיד איזבל הרשעה , אשר שפכה נה דם
 נקי , וזכרנה חסידי עליון :

ובל"א

הַדְּלֵת וַיָּנֶם : (יא) וַיְהִי וַיֵּצֵא
 אֶל-עַבְדֵי אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לֹו
 הַשְּׁלוֹם מִדֹּעַ בְּאֵי-הַמִּשְׁגָּע הַזֶּה
 אֵיךְ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵיךְ יָדַעְתֶּם
 אֶת-הַדְּוָאִישׁ וְאֶת-שִׁיחוֹ :
 (יב) וַיֹּאמְרוּ שֶׁקֶר הַגִּדְ-נָא לָנוּ
 וַיֹּאמֶר כִּזְאֵת וְכִזְאֵת אָמַר אֵלַי
 לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה מִשְׁחַתִּיקָה
 לְמֶלֶךְ אֶל-יִשְׂרָאֵל : (יג) וַיִּמְהָרוּ
 וַיִּקְחוּ אִישׁ בְּגָדוֹ וַיִּשְׂמוּ תַּחְתָּיו
 אֶת-גֵּרֵם הַמַּעֲלוֹת וַיִּתְקְעוּ בִּישׁוּפָר
 וַיֹּאמְרוּ מֶלֶךְ יְהוּא : (יד) וַיִּתְקַשֶּׁר
 יְהוּא

רש"י

דנזיח : (יא) אתם ידעתם את החי' ש'הוא
 אתם מכירים את החי' שהוא נשוגע :
 (יב) ויאמרו שקר' אתה חומר מעלים
 אתה מה שאמר לך : (יג) אל גרם
 המעלות' על דרג שעי' כמין מעלות
 עשויות למול שעות היום לדעת על כל
 שעה ושעה כשהלל יורד שעה ח' גרם
 חורלי'ו בלע"ז לשון פגם' והגרמה
 שבהלכות שחיטה מן הלשון הזה הוא
 ששוחט וסולך ויורה זנרא' כמין גבשושי'
 למעלה

טהירע, אונד ליק דאפאן . (יא) אלם
 נון יהוא ווידער צו דען בעדיהנטען ווינטעם
 העררן הערוים קאם , פראגטע מאן
 איהן : וואר'ס עטוואן אנגענעהמעס ?
 וועסוועגען קאם דיזער וואהנוויציגע צו
 דיר ? ער אנטווארטעטע : איהר קענט
 יא דיזען מענשן אונד זיין געשווייץ .
 (יב) דאז איזט ניכט וואהר , ערווידער
 טען זיא , זאג'עס אונס דאך ! אונד ער
 זאגטע : דאז אונד דאז שפראך ער צו
 מיר , נעמליך : זא שפריכט דער עוויגע ,
 איך זאלבע דיק הירמיט צום קעניג איבער
 ישראל . (יג) דא נאהם זאגלייך
 יעדער זיין קלייד , לעגטע עם אויף דיא
 אבערסטע שטופע דער טרעפפע , דאן
 זעצטען זיא איהן דארויף , שטיסען אין
 דיא פאזוינע , אונד ריפען : יהוא איזט
 קעניג ! (יד) אונד נון פערבאנד זיך
 יהוא

באור

ובל"א מתורגם כפי הענין . (יא) ויאמר
 לו השלום . רוצה לאמר , שכבר אמר לו
 זה אחד מהשרים אשר שם , וסקר עמו , אם
 הדבר שכבר אליו הוא שלום , או להיפך ,
 כי רגילים היו הנביאים ליעד רע לישראל .
 (מדברי רלב"ג) . המשגע הזה . היו
 קוראים לכביא משוגע , לפי שפעמים בעת
 הנבואות היה מנהגם כמו הייטונע וזיבא
 מדעתו , כמו שאמר (שמואל א' י"ט כ"ד)
 ויפסט גם הוא בגדיו , לפי שיז להם בטול
 ההרגשות והכחות הנפשיות , ובני ישראל
 הרעים , שהיה דעתם ולבם אחר הנעל ,
 היו קוראים לכביא ה' משוגע , דרך בזיון .
 (רד"ק) . אתם ידעתם את האישואת
 שיחו . רוצה לאמר , אתם מכירים את האיש ואת דבריו , ולזה אין לכם
 לחקור על דבריו , כילא אמר דבר , שהיה לו שורש . (רלב"ג) . (יב) שקר' שקרא את חמה'
 (הכשדי) . כזאת וכזאת וגו' . הנכה גלה יחוא לשרי הסיל טפח מדברי הנביא , וכסה
 עפחים , כי לא אמר להם , רק המשאו למלך על ישראל , ולא דבר דבר מכריתת בית אשאב ,
 אשר נזה לו החוזה , ולכן החל בלשון כלל , ואחר כן פירש קצת , כדרך האנשים
 הרונים לספר דבר בלשון רמז והסתוד . (יג) אל גרם המעלות . אל המעלה העליונה
 שנמעלות . (מדברי רד"ק) . והעלוהו שם , כדי שיהיה כראיה גבוהה מאד על כלם , כמשפט
 המלך . (מדברי רלב"ג) . (יד) ויתקשר המלך יקרא

יהוא, וזאהן יהושפט'ס, וזאהן נמשי, מיט איהנען געגען יורם. דא נון דער קעניג יורם, דער מיט גאנץ ישראל רמוה גלעד בעזעצט הילט, געגען הזאל, קעניג פאן ארם, (טו) פאן דא אבגעהען מוסטע, אום זיך אין יורעאל דיא וואונדען היילען צו לאססען, וועלכע דיא ארמים איהס בייא געבראכט האטטען, אלס ער געגען הזאל, קעניג פאן ארם, קריג פיהרטע:

זא וזאטע יהוא, ווען עס אייער ערנסט איזט, זא לאססעט נימאנדען אויס דער שטארט ענטווישען, דער הינגעהען אונד עס אין יורעאל פערקינדען קעננטע. (טז) ער ריטט נון נאך יורעאל, ווייל יורם דארט קראנק לאג, אונד אחויה, קעניג פאן יהודה, אויך דא וואר, אום יורם צו בעזוכען. (יז) דער וועכטער שטאנד אויף דעם טהורם צו יורעאל, וזאה יהוא'ס געפאלגע אנקאממען, אונד ריף: איך זעהע איינען טרופפ מענשן! דא בעפאהל יהורם, איינען רייטער ענטגעגען צו שיקען, דער פראגען זאללטע, אב פרידע זייא? (יח) דער רייטער ריטט איהם צוואג ענטגעגען, אונד

באור

יקרא קשר, לפי שהמרד הוא בהתקשר זה עם זה, להיות בלב אחד ובהסכמה אחת. (רד"ק). יהוא וגו'. רוצה לאמר שהתקשר עם השרים אשר הם כנגד יורם. וזכר כי סבת זה הקשר היה, היות יורם מוכה ברמות גלעד, כי לולי זה כבר היה שומר ברמות גלעד, וכל ישראל, מפני חזא שהיה רוצה לכבוש רמות גלעד, ופני יראת השרים ממנו, לא היה אפשר אז כל זה, אך קרה שהוכה גם והוכרח מפני זה ללכת אל יורעאל, וזה ממה שהיסיר הדרך אל זה הקשר. (הכ"ג). א יורם, על יורם. (הכשדי). אם יש נפשכם. אס רעות נפשכון. (הכ"ג). והטעם, אס רטוכס נקשר הזה, וחספוס להמליכני על ישראל. אל יצאו וגו'. שמרו שערי העיר, ואל תכחו איש להמלט, ולהגיד ביורעאל, מה שאכתבו יועצים על מלכנו. (יז) שפעת יהוא. רבו עם שהיה בא עם יהוא, וכן (ישעיה ס"ו) שפעת גמלים. (רד"ק)

יהוא בן יהושפט בן נמשי אל- יורם ויורם היה שמר ברמת גלעד הוא וכל ישראל מפני הזאל מלך ארם: (טו) וישב יהורם המלך להתרפא ביורעאל מן המכים אשר יפהו ארמים בהלחמו את הזאל מלך ארם ויאמר יהוא אם יש נפשכם אל- יצא פליט מן העיר ללכת לגיד ביורעאל: (טז) וירכב יהוא וילך יורעאלה כי יורם שכב שמה ואחזיה מלך יהודה ירד לראות את יורם: (יז) והצפרה עמד על המגדל ביורעאל וירא את שפעת יהוא בבאו ויאמר שפעת אני ראה ויאמר יהורם קח רכב ושלח לקראתם ויאמר השלום: (יח) וילך רכב הסוס רש"י לקראתו

למעלה: (טז) אס יש נפשוכי. שאמלוד: מן העיר. מן רמות גלעד: לגיד. כמו להגיד: (יז) שפעת. גדוד: (כה) את

למעלה: (טז) אס יש נפשוכי. שאמלוד: מן העיר. מן רמות גלעד: לגיד. כמו להגיד: (יז) שפעת. גדוד: (כה) את

(יח) עד

לְקַרְאָתוֹ וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ
הַשְּׁלוֹם וַיֹּאמֶר יְהוּא מִה־לָּךְ
וּלְשְׁלוֹם סָב אֶל־אֲחֵרֵי וַיִּגַּד
הַצִּפְּהָ לֵאמֹר בָּא הַמֶּלֶךְ עִד־
הֵם וְלֹא־שָׁב : (יט) וַיִּשְׁלַח רֶכֶב
סוּס שְׁנַיִם וַיִּבֹא אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר כֹּה־
אָמַר הַמֶּלֶךְ הַשְּׁלוֹם וַיֹּאמֶר יְהוּא
מִה־לָּךְ וּלְשְׁלוֹם סָב אֶל־אֲחֵרֵי :
(כ) וַיִּגַּד הַצִּפְּהָ לֵאמֹר בָּא עִד־
אֲלֵיהֶם וְלֹא־שָׁב וְהַמְּנַהֵג כְּמִנְהַג
יְהוּא בֶן־נְמָשִׁי כִּי בִשְׁגָעוֹן יִנְהַג :
(כא) וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם אֶסֶר וַיֹּאמֶר
רֶכְבּוֹ וַיֵּצֵא יְהוֹרָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וַאֲחֻזִּיהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אִישׁ
בְּרֶכְבּוֹ וַיֵּצְאוּ לְקִרְאֵת יְהוּא
וַיִּמְצְאוּהוּ בַחֲלֻקַת נְבוֹת
הַיְזְרְעֵאֵלִי : (כב) וַיְהִי כִּרְאוֹת
יְהוֹרָם אֶת־יְהוּא וַיֹּאמֶר הַשְּׁלוֹם
יְהוּא וַיֹּאמֶר מָה הַשְּׁלוֹם עִד־
זַנְבִי אִיזְבֵּל אִמָּךְ וּכְשָׁפִיָּה

הרבים

אונד זאגטע, דער קעניג לעסט פֿראַגען,
אַב פֿרידע וויא? יהוא אַנטוואַרטעטע :
וואס געהט דיר דער פֿרידע אָן? פֿאַלגע
הינטער מיר נאָך! אונד דער וועכטער
צויגטע אָן, אונד זאגטע, דער רייטער
איזט בייא איהנען אַנגעקאַממען,
קעהרט אַבער ניכט צוריק. (יט) דאָ
שיקטע דער קעניג איינען אַנדערן
רייטער אַב, אלס דיזער הינקאַס,
זאגטע ער אויך, דער קעניג לעסט
פֿראַגען, אַב פֿרידע וויא? אונד יהוא
אַנטוואַרטעטע ווידער: וואס געהט דיר
דער פֿרידע אָן? פֿאַלגע מיר נאָך!
(כ) דער וועכטער מעלדעטע נון: דער
רייטער איזט בייא איהנען אַנגעקאַממען,
קעהרט אַבער ניכט צוריק, אויך
בעוועגט זיך דער צוג זאָ אונגעשטיים,
אַלס ווען יהוא, זאָהן נמשי'ס, דער
אַנפֿיהרער ווערע. (כא) יהורם
בעפֿאַהל נון אָן צו שפּאַנגען, אונד אלס
מאן אַנגעשפּאַנגט האַטטע, שטיגען
והורם, קעניג פֿאַן ישראל, אונד
אחזיהו, קעניג אין יהודה, יעדער אין
זיינען וואַגען, פֿוהרען יהוא ענטגעגען,
אונד טראַפען איהן אויף דעם פֿעלדע
נבות, דעם יזרעאלי, אָן. (כב) זאָ
באַלד יהורם דען יהוא ערכליקטע, ריף
ער: איזט פֿרידע, יהוא? וואס פֿרידע,
ערווידערטע יענער, זאָ לאַנגע דיאָ
הורערייא דיינער מוטטער איזבל אונד איהרע מאַנניכפֿאַכען צויבערייען נאָך
דויערן

ב א ו ר

כתובת איש מנחל ומטורף. (כב) עד
כמו עוד, וכן עד זה מדבר (איוב א')
וכתעס: איך יהיה שלום על ישראל, כל
עוד שתרכה ארך איזבל את תזנותיה ואת
כשפיה? איך נקוה לעוב, אס יעשו תועבות
גדולות

(יח) עד הם. עד ליתהון. (הארמי)
והנה עד הם כמו עדיהם, ונפרד הכנויים
המלה, שלא כמנהג. (יט) סב א אחרי.
נטה מדרכך, והתחבר עם האנשים הרוכבים
אחרי. (כ) בשגעון. בחפזון רב,

הרבים : (כג) ויהפך יהורם
 ידיו ויגם ויאמר אל אחיזהו
 מרמה אחיזה : (כד) והוא מלא
 ידו בקשת ויד את יהורם בין
 זרעיו ויצא החצי מלבו ויכרע
 ברכבו : (כה) ויאמר א-בדקר
 שלשה שא השלכהו בחלקת
 שדה גבות היזרעאלי כי זכר אני
 ואתה את רכבים צמדים אחרי
 אחאב אביו ויהיה נשא עליו
 את המשא הזה : (כו) אמלא
 את דמי גבות ואת דמי בניו
 ראיתי אמש נאם יהוה ושלמתי
 לה בחלקה הזאת נאם יהוה
 ועתה שא השלכהו בחלקה

כדבר

דויערן ! (כג) דא לענקטע יהורם אום
 פלארד , אונד ריף דעם אחויהו צו :
 פעררעטהערייא , אחויה ! (כד) יהוא
 אבער שפאנגטע זיינען באגען , אונד
 שאם יהורם צווישען דיא ארמע , דאס
 דער פפירל איהם צום הערצען הערויס
 פוהר , אונד ער אין זיינעם וואגען
 נידערזאנק . (כה) הירוף זאגטע ער
 צום אבערסטען בדקר : נים איהן
 הערויס , אונד וורף איהן אויף דאו
 פעלד גבות , דעם זורעאלי , דען דוא
 ווירסט דיך נאך עראינגערן קעננען ,
 דאס , אלס איך אונד דוא צוואממען
 הינטער זיינעם פאטער אחאב דיטטען ,
 דער עוויגע דיס שיקואל איבער איהן
 פעהענגטע . (כו) וויא ? שפראך דער
 עוויגע דאמאלס , האבע איך דען ניעט
 געסטערן דאו בלוט גבות אונד דאו בלוט
 זיינער קינדער געזעהען ? אבער איך
 ווילל דיר'ס אויך פעהעלטען אויף
 דיזעם פעלדע ! דיס ווארען דעם עוויגען
 ווארטע ; דרום נים איהן הערויס ,
 אונד ווירף איהן אויף דיזעם פעלד ,

אונד ווירף איהן אויף דיזעם פעלד ,

וויא'ס

רשי

(כה) את רוכבים למדים . את אשר
 חגי וחתה היונו רוכבים למדי' (ס"א)
 חזונוני' . אחר אחאב ביום שהרג את
 גבות : זה נשא עליו . ביד חליו הכניח

המשח

אח . עיין למעלה מזה (ו'ה') . צמדים . יסדיו זה אכל זה , כמו צמד בקר . נשא עליו .
 על דרך כי נטל עליו (איכה ג' כ"ט) . והטעם : שם נחתם גזר דינו בבית דין של מעלה . (כו)
 אח דמי גבות וגו' . על דרך (ראשית ד' י') קול דמי חסיד בעקיס אלי מן האדמה . (דד"ק) .
 ראיתי אמש יתרג' יוכתן גלן קדמי בקריב , ויש לפרש , אמש כמשמעו , הלילה שעבר , ונאמרה
 לחליו ממחרת שמת גבות הכנראה הזאת , כי ביום שמת גבות שלחו איוכל , ולא ירד לכרם
 לרשתו עד למחרתו , והכנראה בלא חל חליו בן ביום שקרה אחאב בכרם , ואמר לו ראיתי
 הלילה דמי גבות ודמי בניו .

(הכ"ל)

באור

גדולות כאלה בקרב הארץ . (כג) ויהפך
 יהורם . ואתחזר יהורם לחסוריהי (הכסדי) .
 ידיו . האומ' כרסן , הפכ' להסב פניו ולנוס .
 (הד"ק) . (כד) והוא מלא ידו בקשת .
 משך הקשת בכלקסו . (הכ"ל) . (כה) שא
 הוציאו מן המהכבה , ושאלו אל השדה .
 כיוגו' . ארי דכיר אכל ואת , כד הויכא רכובין זונא חד , אזלן בתר אחאב אבוהי . (הכסדי) .
 אח . עיין למעלה מזה (ו'ה') . צמדים . יסדיו זה אכל זה , כמו צמד בקר . נשא עליו .
 על דרך כי נטל עליו (איכה ג' כ"ט) . והטעם : שם נחתם גזר דינו בבית דין של מעלה . (כו)
 אח דמי גבות וגו' . על דרך (ראשית ד' י') קול דמי חסיד בעקיס אלי מן האדמה . (דד"ק) .
 ראיתי אמש יתרג' יוכתן גלן קדמי בקריב , ויש לפרש , אמש כמשמעו , הלילה שעבר , ונאמרה
 לחליו ממחרת שמת גבות הכנראה הזאת , כי ביום שמת גבות שלחו איוכל , ולא ירד לכרם
 לרשתו עד למחרתו , והכנראה בלא חל חליו בן ביום שקרה אחאב בכרם , ואמר לו ראיתי
 הלילה דמי גבות ודמי בניו .

כְּדַבֵּר יְהוָה: (כו) וְאַחֲזִיחַ מֶלֶךְ־
 יְהוּדָה רֹאֵה וַיֵּגַם דָּרֶךְ בֵּית הַגִּן
 וַיִּרְדֶּךְ אַחֲרָיו יְהוֹאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־
 אֲתוֹ הִכְהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ בְּכַהֵן
 בְּמַעַלְה־גֹר אֲשֶׁר אֲתוֹ יְבַלְעִים
 רש"י: (כז) חזקיהו ויגם יוחנן
 רש"י: (כח) חזקיהו ויגם יוחנן

וַיֹּאמֶר דָּעַר עֲוִינָע כַּעֲשָׁלָאָם • (כו) אִלַּם
 אַחֲרֵיהּ , קַעֲנִיג פֶּאֶן יְהוּדָה , דִּים זֹאֵה ,
 נִאֲהֵם עַד דִּיא פְּלוֹכֵט הוֹרֶךְ אִין גְּאָרְטֵעֵנִי
 הוֹי , אַבְעָר זְהוּא זַעֲצֵט אִיהֶם נֶאָךְ ,
 אֹנֵד דִּיף: (א) אִין דָּעַן שׁוֹסֵעַט טֶאָרְט!
 עַד וַוֹאֹרְדֵעַ נֹן אִים וַוֹאֲגֵן פֶּעֶרְהוּאֹנֵד־
 עַט , אִלַּם עַר אִין דָּעַר אֲנֵהֶעֶה גֹר
 בִּיא וּבְלַעִים וַוֹאֹר , פֶּלֶאָה אַבְעָר נֶאָךְ
 פֶּלֶאָה אַבְעָר נֶאָךְ בִּים

באור

(הכ"ל) • (כו) וַיֵּגַם דָּרֶךְ בֵּית הַגִּן •
 וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים (כ"ב כ"ג ט') הוּא אָמַר
 וְהַיְמִינִים בְּשִׁמְכֹן וּבִיֵּאוּהוּ יְהוֹאֵל וַיִּמְתּוּהוּ •
 כִּכְתָב כִּי בְדֶרֶךְ הַכְּהֹנִים , כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְהַם הַכְּהֹנִים
 אֶל הַמֶּלֶכְכֶּה , וְהֵם הוֹרִו לוֹ חֲמִישׁ וְהַכְּהֹנִים ,
 וְהוּא נִסְמָךְ אֶל מַגְדוֹ וַיִּמַּת שֵׁם , וְלֹא מֵת
 מֵעַם , אֲלֵא בְּשִׁתְקַת מַחֲמַת הַמִּכּוֹת , כְּמוֹ
 שֶׁאָמַר בְּבַבֶּל (שְׁמוֹ אֶל כ"ה ל"ז) וַיִּמַּת לְבוֹ
 בְּקִרְבוֹ , וְלֹא מֵת מֵעַם , עַד עֶשְׂרֵה יָמִים ,
 וּבֶן פִּיכּוּסוֹ , וַיִּמַּת שֵׁם , שֶׁנֶּשְׁתַּק , וְאַחַד
 כֵּן כְּשֶׁאֲהוּ עֲבָדָיו , לְהַחֲבִיב בְּשִׁמְכֹן מִפְּנֵי יְהוֹאֵל
 וְעֲבָדָיו יְהוֹאֵל שֶׁרָדְפוּ אַחֲרָיו , וּמִכִּיּוֹת מִתְחַבֵּא
 בְּשִׁמְכֹן , הַכִּיּוֹתוֹ אֶל יְהוֹאֵל בִּזְרַעְעָל ,
 וַיִּמְתּוּהוּ שֵׁם , כִּי עָדִין לֹא מֵת , וַיִּהְיֶה שֶׁאָמַר
 שֵׁם , וַיִּקְבְּרוּהוּ כִּי אָמְרוּ בֶן יְהוֹשֻׁפֶט הוּא ,
 לֹא שֶׁקְבְּרוּהוּ שֵׁם , אֲלֵא שֶׁנִּתְּנָהוּ לְקִבְרָה •
 וְהַכִּיּוֹתוֹ שׁוֹלִיכּוֹתוֹ עֲבָדָיו לִירוּשָׁלַיִם , כְּמוֹ
 שֶׁאָמַר הַכֹּהֵן וַיִּרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַיִם
 וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בְּקִבְרֹתָיו וְגו' • (הכ"ל) ,
 בְּמַעַלְה־גֹר • לֹא אָמַר לְהַם , שִׁכּוּהוּ
 בְּמַעַלְה־גֹר , אֲלֵא אָמַר לְעֲבָדָיו שֶׁהֵיוּ רוֹדְפִים ,
 הַכְּהֹנִים אֶל הַמֶּלֶכְכֶּה , וְהֵם לֹא הִשְׁיִגוּהוּ , כִּי
 הוּא הֵיכֵם עַל הַמֶּלֶכְכֶּה , וְלֹא הִשְׁיִגוּהוּ עַד
 מַעַלְה־גֹר , שֶׁהִשְׁיִגוּהוּ בְּחִמֵּים שֵׁם , וְהוּא
 נִסְמָךְ עַם כָּל זֶה עַד מַגְדוֹ , וְזֶה מֵה שֶׁאָמַר
 וַיִּכּוּהוּ בְּמַעַלְה־גֹר אֲשֶׁר אֵת יְבַלְעִים , וְהַפְּסוּק
 חֶסֶר בְּמַלְתּוֹ וַיִּכּוּהוּ , וְלִפִּי שֶׁאָמַר הַכְּהֹנִים ,
 סוּךְ עַל הַמַּגְדוֹ , וְכִמְוִיָה הַרְבֵּה בְּמִקְרָא •
 (הכ"ל)

הַמַּשָּׂה הַזֶּה וְהַלְחֵנוּ שִׁמְעוּנו: (כו) הַכְּהֹנִים
 אֶל הַמֶּלֶכְכֶּה וְגו' (וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים כ"ב כ"ג
 ח') הוּא אָמַר וַיִּבְקֹשׁ אֶת־הַחֲזִיזוֹ
 וַיִּלְכְּדוּהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשִׁמְכֹן וַיִּבְיֵאוּהוּ
 אֶל יְהוֹאֵל יֵשׁ לִישׁ הַמִּקְרָא וַיִּגַּם דָּרֶךְ
 הַגִּן וַיִּזְרַעְעָל לְשׁוֹמְרוֹן וַיִּרְדּוּף אַחֲרָיו
 יְהוֹאֵל חָךְ יֵשׁ גְּמֹגוֹ צִדְצִי שֶׁהִרְבֵּל אֶת־הַיָּתֵם
 וַיִּשְׁלַת יְהוֹאֵל בְּשׁוֹמְרוֹן עַד יוֹם הַמַּחֲחִ'
 כְּמוֹ שֶׁמִּפְּרָשׁ צִעֲנִין וַיִּכְתַּב יְהוֹאֵל סְפָרִים
 וַיִּשְׁלַח שׁוֹמְרוֹן וְגֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ פִּירְשׁוּ
 בְּאֵגֶרֶת הַלֵּק וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשׁוֹמְרוֹן
 שֶׁהֵי קוֹדֵר אַחֲרָיו וְכֹתֵב ע"א תְּחַתֵּים'
 וְלִפִּי דְבָרֵים יֵשׁ לְאֹמֵר שֶׁאֵין הַחֲבִיב' זֶה
 מִפְּנֵי יְהוֹאֵל אֲלֵא כִּי פִירוּשׁוֹ וַיִּבְקֹשׁ אֶת־
 אַחֲזִיחַ וַיִּלְכְּדוּהוּ כְּשֶׁהֵי נִסְ דָּרֶךְ הַגִּן
 וְהוּא הֵיכֵם גִּרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת וּמִתְחַלֵּל שֶׁהֵי
 בֹא לְשׁוֹמְרוֹן וְהַתְּחַבֵּא מִפְּנֵי שֶׁרָדְפוּ אַחֲרָיו
 לַעֲשׂוֹת הַתּוֹעֵבִים הַזֵּאת לִפִּי שֶׁשׁוֹשֵׁי
 שׁוֹמְרוֹן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַחֲלֵי הֵי
 וַיִּבְיֵאוּהוּ אֶל יְהוֹאֵל חֲנַשִּׁי יְהוֹאֵל שֶׁרָדְפוּ
 אַחֲרָיו וַיִּאֲמַר הַכְּהֹנִים אֶל הַמֶּלֶכְכֶּה בְּמַעַלְה־
 גֹר • שֵׁם הַכִּיּוֹתוֹ אֲחִיו וַיִּגַּם מַגְדוֹ •
 מוֹכֵה בְּנִכְלָיו: (כט) וַבֶּשֶׁלֶת אַחַת עֶשְׂרֵים
 שָׁנָה לְיֹרָם בֶּן אַחַזֵּב מֶלֶךְ אַחֲזִיחַו
 וְלַמַּעַלְה־הוּא אָמַר בְּשִׁנַּת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵים וְעַל כְּרַת יְהוֹאֵל חֲבִין לֹא מֵת אֲלֵא בְּשִׁנַּת שְׁתַּיִם
 עֶשְׂרֵים לְיֹרָם שֶׁהֵיוּ בְּשִׁנַּת חֲנִישׁ לְיֹרָם מֶלֶךְ וְשִׁנַּת שְׁנַיִם מֶלֶךְ וְהוּא שֶׁאָמַר כֹּחַן בְּשִׁנַּת
 אַחַת עֶשְׂרֵים אָמַר חֲנִישׁ מֶלֶךְ בְּחַיֵּי חֲבִין שְׁנַת לְפִי שֶׁהֵי גְּנוּף בְּתַלְלוּחִים רַעִים כְּמֵה

ביום מגדו , וואַ ער שטאַרב .
 (כח) זיינע בעדיהנטען פֿיהרטען זיינען
 לייכנאַם נאָך ירושלים , אונד לעגטען
 איהן אין זיין גראָב , נעבען זיינע עלטערן ,
 אין דוד'ס שטאַרט . (כט) ער קאַם צור
 רעגירונג איבער יהודה , אלס יורם ,
 זאָהן אחאב'ס , איילף יאָהרען רעגירט
 האַטטע . (ל) יהואַ גינג נון נאָך
 יורעאל . אלס אַבער איזבל דיס אַללעס
 ערפוהר , פֿערבטע זיאַ איהרע אויגענ'ג
 ברוינען

באור

(הכ"ל) • (כט) ובשנת אחת עשרה
 ולמעלה (ח' כ"ה) אמר בשנת שתי עשרה ,
 ולפי החשבון הוא בשנת שלש עשרה , כמו
 שכתבנו , לא שתי שנים היו בהם מקוטעות .
 ומה שאמר זה הכה , אף על פי שאמר למעלה
 תקלת מלכותו וסופה , עתה בעת מותו ספר
 גם כן מלכותו , להודיע כי בעוונתו קצרו ימי
 מלכותו ומת , ולא מלך אחרי אביו אלא שנה
 אחת . (הכ"ל) • (ל) ותשם וגו' .
 ותשם פוך בעיכיה , וכמוהו (תהלות ע"ד ז')
 שלחו באש מקדשך , שלחו אש במקדשך , או
 פירוש ותשם , ותתקן בפוך עיכיה . בפוך .
 הוא הכחול השחור . (ן' מלך) . וזביעת
 גבות העינים בנבע שחור נהוגה היא בין הכשי'
 בארצות המזרח , מימי קדם , כגודע לקורא
 בספרי המסעות . ותיטב אח ראשה .
 ותקנת ית רישה . (הכשדי) . ורובה לאמר ,
 שכבר קטעה את עצמה , ושמה פוך בעיכיה ,
 להטיב ראותה , אולי עשתה , כדי שתשא קץ
 אָעִיבּוּ , ויִשְׁמּוּל עֲלֶיהָ וְלֹא יִהְרַגְנָה , או עשתה
 זה , להחזיק המלוכה עדיין , והוא יותר
 כבין , ולזה אמרה בגאווה ליהוא : השלום
 זמרי

וַיָּנֶם מִגְדּוֹ וַיָּמָת שָׁם : (כח) וַיִּרְכְּבוּ
 אֹתוֹ עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַיִם וַיִּקְבְּרוּ
 אֹתוֹ בַּקְּבֻרָתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר
 דָּוִד : (כט) וּבְשָׁנָה אַחַת־עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה לְיֹרָם בֶּן־אֲחָאָב מֶלֶךְ
 אֲחָזִיָּה עַל־יְהוּדָה : (ל) וַיָּבֹא
 יְהוּא יֹרְעָאֵלָה וְאִיזָבֵל שְׂמַעְיָה

רשי ותשם

הימים ז' כ"א י"ח) ואחרי כל זאת נגפו
 ה' לחלי לחין מרפא ויסי מוימים לימים
 ינאו מעיו עם חליו וגו' וימליכו יושבי
 ירושלים את אחזי' בלן הוא חומה בן
 עשרים ושתיים שנה אחזיכו במלכו
 ובדברי הימים (ז' כ"א ז') בן הרבעים
 ושתיים שנה היה במלכו ופל ימי יהורם
 חזיו הרבעים שנה היו ולא יותר שנאו'
 צו שלשים ושתיים שנה במלכו ושמינה
 שנה מלך וסיאך אפשר לכן להיות גדול
 מאזיו שתי שנים אה' שנה לפני שגולד
 שהם שתי שנים קודם שגולד חזיו נגזר'
 גזרה זו מיום שנה' אסא את בת עמרי
 ליהושפט בנו נגזרה גזרה על בית דוד
 שתכלה עם בית אחאב וכן הוא חומר
 (דברי הימים ז' כ"ז) ומאסו' איתתה
 תבוסת אחזיכו לבא חל יורם וגו' כך
 שנויה בסדר עולם ובתוספתא הסוטה
 אך בכל המקר' לא מצינו שגש' יושפט
 את בת עמרי . אך מנאתו (בדברי הימים ז' י"ח ח') ויתחתן לאחאב ושמתו אז
 אחותו שגש' . ובשנת שלשים ואח' לאסא נשאה שנאמר בשנת שלשים ואחת לאסא
 מלך עמרי (מלכים ח' ט' וכ"ה) ושנינו בסדר עולם שמלך מלכות שלימה שהרשע
 שנים קודם לכן מלך על חני העם וכשנשא אסא את בתו ליהושפט נתעלה עמרי
 והרגו את תבני לא וחשוב משנ' שלש' ואחת לאסא עה מות אחזיכו ותמנאם הרבעי'
 ושתיים : (ל) והיטב את ראשה . ותקינת ית רישא כדי שתהא לתן בעיני יהוא

וישאה

וְתִישָׁם בַּפּוֹךְ עֵינֶיהָ וְתִיטֵב אֶת־
 רֵאשִׁיהָ וְתִשְׁקֶף בְּעַד הַחֲלוֹן :
 (לא) וַיְהִי בַּיּוֹם בָּא בַשָּׁעַר וְהֵאמֵר
 הַשְּׁלוֹם זְמִרֵי הַרְגֵי אֲדֹנָיו :
 (לב) וַיֵּשֶׂא פָנָיו אֶל־הַחֲלוֹן
 וַיֹּאמֶר מִי אֲתִי מִי וַיִּשְׁקִיפוּ אֵלָיו
 שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה סָרִיסִים :
 (לג) וַיֹּאמֶר שְׁמֹטְהוּ וַיִּשְׁמֹטוּהוּ
 וַיִּזְמַדְמְדוּהוּ אֶל־הַקִּיר וְאֶל־הַסּוּסִים
 וַיִּדְמָסְנָה : (לד) וַיָּבֵא וַיֹּאבְדוּהוּ
 וַיִּשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר פְּקֹדוֹתַי אֶת־
 הָאָרֶץ הַזֹּאת וְקִבְרוּהָ כִּי בַת־
 מֶלֶךְ הִיא : (לה) וַיִּלְכוּ לְקַבְרָהּ
 וְלֹא־מָצְאוּ בָּהּ כִּי אִם־הַגְּלִגְלֹת
 וְהָרְגָלִים וְכַפּוֹת הַיָּדַיִם :
 (לו) וַיִּשְׁכְּבוּ וַיִּגִּדּוּ לוֹ וַיֹּאמֶר דְּבַר־
 יְהוָה

כרוינען שווארץ , שמיקטע אידודע
 האארע, אונד זאָה אויס דעם פֿענסטער.
 (לא) יהוא קאם נון צום טהאר העריין ,
 דאָ ריף זיא איהם צו : איזט פֿרידע ?
 זמרי קעניגס מערדער ! (לב) ער זאָה
 נאָך דעם פֿענסטער רויניוף , אונד
 זאָגטע : ווער העלט'ס מיט מיר ? ווער ?
 דאָ קאמען צווייא , דרייא בעדיהנטען
 אַנס פֿענסטער . (לג) ער ריף איהנען
 צו : שטידעט זיא הערונטער ! זיא
 שטידעטען זיא הינונטער , אונד איהר
 בלוט שפריצטע אָן דיא וואַנד אונד אָן
 דיא פֿעֿרדע . ער ריטט איבער זיא
 וועג , (לד) גינג אין איין הויז , אָם אונד
 טראַנק , אונד זאָגטע נאָכהער , זעהט
 אייך נאָך דער פֿערֿלוכטע אום , אונד
 בעגראַבעט זיא , דען זיא איזט איינע
 קעניגפֿטאָכטער . (לה) זיא גינגען הין ,
 וואַללטען זיא בעגראַבען , פֿאַנדען אַבער
 ניכטס מעהר פֿאַן איהר , אַלם שעדעל ,
 פֿיסע אונד הענדע . (לו) זיא גינגען
 צוריק , מעלדעטן איהם דיס , אונד ער
 זאָגטע : דיס וואַר דער ראַטהשלוֹם
 דעם

באור

זמרי הורג אדוכיו • (רלכ"ג) • (לא) זמרי
 הורג אדוניו • לפי שהרג זמרי את אלף בן
 בעשא אדוכיו , ויהוא הרג גם כן אדוכיו ,
 לפיכך קראה אותו כן • (רד"ק) • (לב) מי
 אחי • מי שם בעזרתי • (הכ"ל) •
 (לג) וירמסנה • יהוא רמסה בסוסו •
 (הכ"ל) • (לד) פקדו נא • ראו מה
 נעשה בכנלתה • כי בת מלך היא • איזבל
 בת אתנעל מלך צרון היתה , כמו שכתוב
 במלכים א' (ט"ז ל"א) , ואע"פ שהיתה
 ממלכי אומות העולם , צריך לנהוג כבוד
 בכל כבוד באומות , מדרך המוסר • ולא תלה
 בכבוד בעלה , לפי שהיא גרמה מיתתו ואבדון מלכותו • (רד"ק) • (לו) בחלק זרעא •
 ידמה , כי בכרס נבות נפלה , ואם אכלו צברה הכלבים , כי אצל בית אסאף היה כרס

בבו
 ררו
 עיר
 תה
 לך
 זוא
 עה
 גפו
 מים
 טפי
 פן
 נלפו
 עים
 ורם
 חמ'
 זנה
 דגל
 ולר
 גזס'
 מסי
 דוד
 ויור
 תה
 קד
 שיה
 זפע
 אהז
 זשא
 שש
 מסי
 בעי'
 הוא

דעם עוויגען, דען ער דורך ווינען קנעכט, אליהו, דען תשבי, פֿערקוינדען לים, דאָ ער זאָגטע: אויף דעם געבויהטע יזעראל'ס ווערדען דיא הונדע איזבל'ס פֿלייש פֿערצעהרען, (לז) אונד איהר לייבנאָם ווירד דאָזעלכסט ליגען, וויא דינגער אויף דעם פֿעלדע, דאָס נומאָנד ווירד זאָגען קעננען: דים איזט איזבל.

יהוה הוא אשר הכר ביד עבדו אליהו התשבי לאמר בחלק יזרעאל יאכלו הכלבים את בשר איזבל: (לז) והיה גבלת היזבל כדמן על פני השדה בחלק יזרעאל אשר לא יאמרו זאת איזבל:

(א) נון לעבטען נאָך אין שמרון זיבענציג קינדער פֿאָן אחאב, דאָהער שריביהוא בריפֿע, אונד שיקטע זיא נאָך שמרון, אָן דיא עלטעסטען אונד פֿאַרשטעהער פֿאָן יזרעאל, אונד אָן דיא ערציהער

(א) ולאחאב שבעים בנים בשמרון ויכתוב יהוא ספרים וישלח שמרון אל שרי יזרעאל הזקנים רש"י

באור

כנות • (רלנ"ג) • (לז) כדמן ער פני השדה • כוזל מנדר על אפי תקלא • (הכסדי) • אשר וגו' • גופה יהיה מפוזר ומפורד על פני השדה, נפוך לנתחים רבים, עד אשר לא יכיר איש את הנבלה,

(לז) כדומן • תרגומו כוזל: (א) וא החומנים • אחאב חומנים חת (א) אל שרי יזרעאל • שרי יזרעאל היו אז בשמרון, אולי הלכו שם כששמעו המרד, להתיעץ שם, לפי שמרון היתה עיר המלוכה • (רד"ק) • הזקנים • תואר לשרי יזרעאל

מ כ ל ל י ו פ י

ט (ב) חדר בחדר, חדר לפנים מחדר: (ו) אל ראשו אל עם ה' אל ישראל שלשתן כמו על: (יא) ויאמר לו השלום, הגדול שבשרים שא ממנו השלום: המשגע, קרא את הנביא כן לפי שמרוב התבודדות שכלם נשם יתנרך היו שגים בעיני העולם: (יג) אל גרם המעלות, אל עגם המעלות, כלומר אל המעלות עמון או הוא כענין מדרגה: (יד) ויחקשר, המרד יקרא קשר לפי שהמרד הוא בהתקשר זה עם זה להיות בלב א' ובהסכמי' ח' • לגיד, וקרי להגיד ושניהם נכונים כי מנאטו המקור בחסרון הה"א: (יז) שפעת התי"ו כמו ה"א כי אינו סמוך: רכב, תאר לאיש הרוכב עם הפרש, הוא נושא כליו, ובפי' רכב משרת רוכב הסוס יקרא רכב, עתה רכב על סוס אדוניו ללכת לקראת יהוא: שלשה, הה"א במקום וי' והנפרד שליט: (כה) בו זכור, יתכן היותו זיווי, והרי' גאות כתב כי הוא מקור ונקשר עם מלת אני: המשא הזה, נקראת הנבואה כן לפי שהיא נשאת בפי האדם: את דמי, ע"ד קול דמי אחיך: (ל) בפוך עיניה, פי' ותשס פוך בעיני' והמוקדם מואחר, וי"מ ותתקן וכן שית זונה: בפוך, הוא הכחול השחור: ותיטב, ותתקן כלומר קטעה ענמה כדי שתמנא חן בעיניו ולא יתרגה, ובמכלל מהפעיל בניר'י והס מעטים שלא יתערבו בקריאה עם איתן הקל כשיבא בניר'י ומשפטו ותיטב: (לג) ויז, בחרק היו' ד מבנין הקל ושארז נזה וכשנפלה ה"א ל"פ כמנהג כל"ה נפל גם הדגש כי לא יתכן דגש חזק באות שהיא בסוף התיבה: